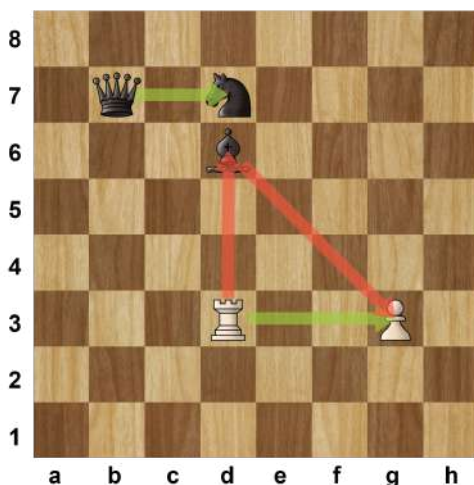

Napadení a krytí

Než si začneme vysvětlovat “šach”, je potřeba rozumět tomu, co znamená že nějaký kámen **napadá** jiný. A když už jsme u toho, povíme si i něco o **krytí**.

Pokud nějaký z kamenů “vidí” soupeřův kámen (tedy nejsou mezi nimi jiné kameny a lze se na místo soupeřova kamene přesunout a tudíž ho sebrat), říkáme, že ho **napadá** (útočí na něj). Pokud takto naopak “vidí” kámen ze své armády, říkáme, že ho **kryje** (brání).

Podívejte se na následující diagram.

Zde bílá věž na **d3** **napadá** černého střelce na **d6** a může ho sebrat. Střelce navíc nikdo nekryje (říkáme o něm, že **visí**) a tudíž by ho věž sebrala zcela bez problémů. Věž v tuto chvíli nenapadá černého jezdce na **d7**, protože ten stojí za střelcem - a jak už víme, kameny se nemohou přeskakovat.

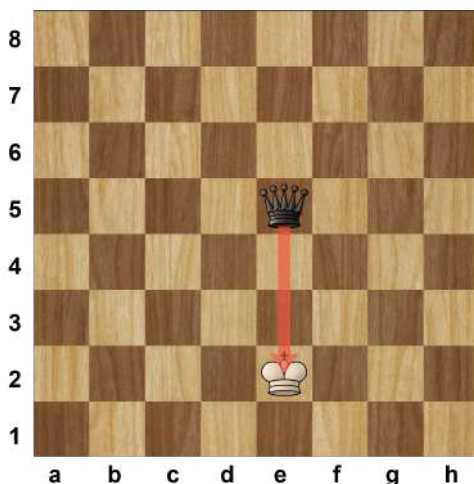
Černý střelec pak podle stejné logiky **napadá** bílého pěšce na **g3**, ale sebrat ho by nebyl dobrý nápad, protože tento pěšec je krytý naší starou známou věží na **d3** (říkáme, že věž **kryje** pěšce). Pokud by byl černý na tahu a vzal pěšce, věž by ho pak tzv. dobrala a černému by se tento tah moc nevyplatil (získal by pěšce za 1 bod, ale přišel by o střelce za 3 body. Tomu se říká, že by ztratil materiál).

Na diagramu ještě vidíme, že černý jezdec na **d7** je krytý dámou na **b7**. Pokud by se černý střelec přemístil, bílá věž by sice napadala jezdce, ale opět platí, že by se nevyplatilo ho brát, právě proto, že ho kryje dáma.

Šach

Pokud je král napaden (tedy pokud na něj útočí soupeřova figura či pěšec), říkáme, že je v **šachu**. Šach může dát jakákoliv figura či pěšec, ne však král. **V šachu vždy musí hráč, jehož král je napaden, táhnout tak, aby šach zrušil** (o tom si povíme za chvíli).

! Důležité: král sám nesmí nikdy vstoupit na pole, které kontroluje (vidí) soupeřova figura! Dobrovolně by tak vlastně vstoupil do šachu, což by bylo proti pravidlům.

← Na tomto diagramu je bílý král v šachu, neboť ho napadá černá dáma

💡 Poznámka

Možná jste někdy viděli, že hráč, který dává šach, svému soupeři tuto skutečnost oznamuje a hlasitě říká: “Šach!”

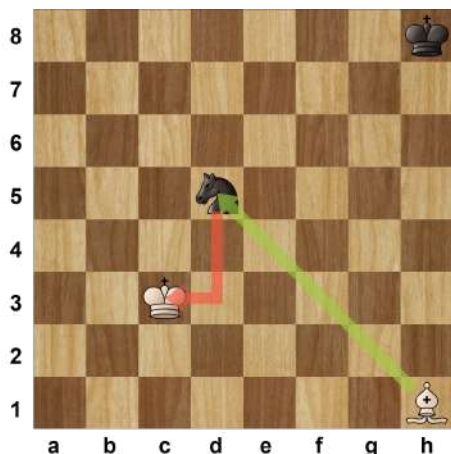
Toto není podle pravidel povinné, hráč nemusí šach oznamovat. Je to spíše taková tradice, zejména u začínajících hráčů. U těch pokročilých se předpokládá, že si toho napadený hráč všimne sám.

Jak se dostat ze šachu

Existují tři způsoby, jak se zbavit šachu:

1. Sebrat šachující figuru
2. Představit vlastní figuru
3. Ústupem krále

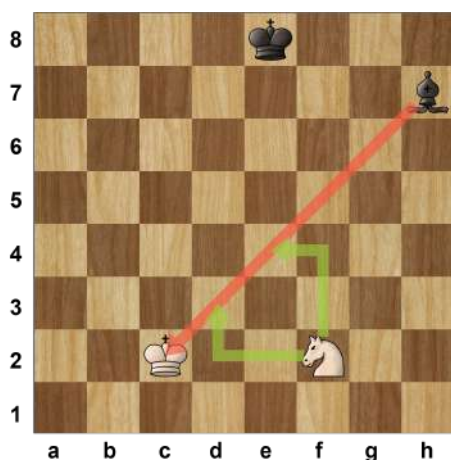
Sebrání šachující figury

Toto je poměrně jednoduchý princip: pokud zmizí figura, která napadá krále, zmizí i šach.

← Na tomto diagramu zahrál černý jezdcem na **d5** a dal tak šach. Zřejmě však přehlédl bílého střelce na **h1**, který může jezdece sebrat a tím se bílý šachu jednoduše zbaví.

Představení vlastní figury

Vlastní figura se může hrdinně postavit mezi krále a útočící figuru a vlastním tělem šachu zabránit!

← Zde černý dává šach střelcem na **h7**. Bílý jezdec může být za hrdinu a vrhnout se do cesty střelcovi, a to hned dvěma způsoby.

? Věřím, že jste již tak zdatní a poznáte, která ze dvou možností (**d3** nebo **e3**) by byla lepší.

(**Řešení:** jezdec by měl jít na **d3**, protože tam by byl krytý králem a pokud by ho střelec sebral, sám by v následujícím tahu padl)

Ústup krále

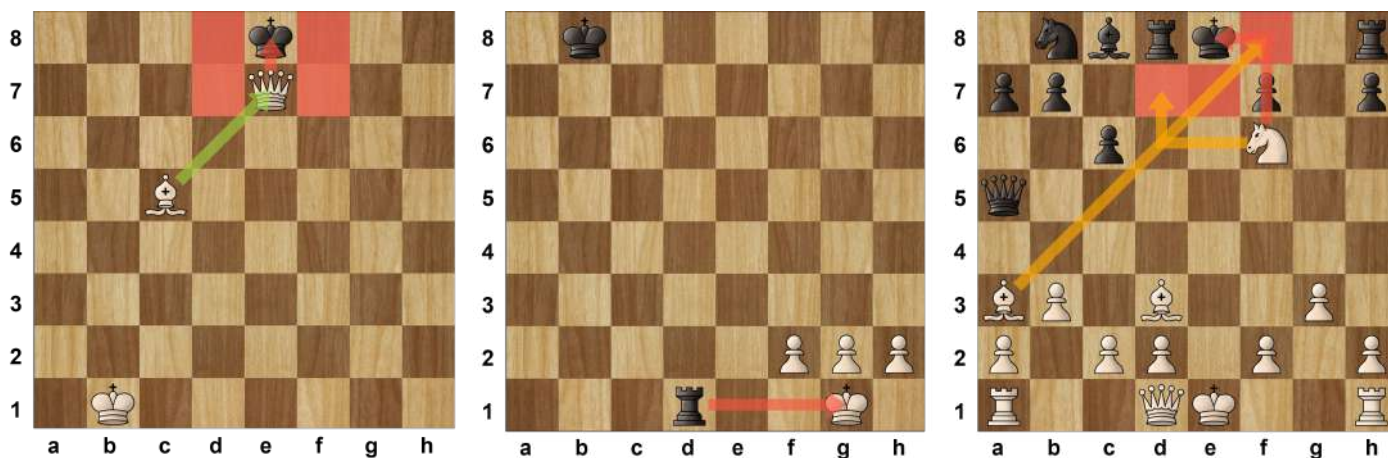
Pokud král má vedle sebe volné pole, může na něj ustoupit.

← Černý šachuje dámou na **b4**. Bílý nemůže dámu sebrat. Mohl by sice představit věž z **a1**. Ta by ale dlouho nevydržela, černý by ji dámou sebral a bílý by opět byl v šachu. Musí proto ustoupit. Může tak učinit na pole **f1** nebo **e2** (pole **d1** kontroluje černý střelec a král nesmí vstoupit do šachu)

📖 Pokročilejší z vás si asi všimli, že bílá věž stejně asi dlouho nevydrží, neboť dáma kromě krále napadá i ji - jedná se o dvojitý útok ("vidličku"). O tom si povíme později.

Mat

Jak již víme - pokud je hráč v šachu, musí táhnout tak, aby šach zrušil. **Pokud to však nejde, tedy pokud ani jedna z výše jmenovaných možností není možná, jedná se o mat a hráč prohrává.**

Na prvním diagramu je příklad matu dámou s "pomocníkem". Dáma na **e7** dává králi šach a zároveň mu odebírá všechna ústupová pole. Král zároveň nemůže dámu sebrat, neboť ji kryje střelec na **c5** a král nesmí sám vstoupit do šachu. Takovýmto pomocníkem může být jakákoliv figura, dokonce i pěšec.

Druhý diagram znázorňuje tzv. mat na poslední řadě - věž na **d1** dává šach bílému králi, ten nemůže ustoupit, neboť mu brání jeho vlastní pěšci. A vlastní figurky opravdu nelze sebrat, i když by si to král teď moc přál.

Na třetím diagramu je již poměrně komplikovanější situace, kdy na matu spolupracují střelec na **a3**, který králi odebírá ústupová pole **e7** a **f8**, a jezdec na **f6**, který nejen že dává šach, ale zároveň hlídá pole **d7**.

Na procvičení

1. Jaké jsou tři způsoby, jak se lze zbavit šachu?
2. Může král dát šach?
3. Prohlédněte si následující tři diagramy - který z nich znázorňuje mat?

Odpovědi

- 1: sebrání šachující figury / představení vlastní figury / ustoupení králem
- 2: nemůže - králové se k sobě nikdy nesmí přiblížit
- 3: 1. ano / 2. ne (dámu lze sebrat jezdcem) / 3. ano